

Motion till riksdagen

1988/89: A744

av Hans Petersson m.fl. (vpk)

Facklig verksamhet i transnationella företag

Kapitalet skärper sin makt över industri, ekonomi och samhällsutveckling genom en koncentration till i huvudsak tre imperialistiska centra: USA, Japan och EG. Någon facklig motorganisation finns inte. I stället kan konstateras att socialdemokratiska partier i Europa odlar illusionen om att kunna påverka EG inifrån, vilket får till följd en anpassningspolitik till EG:s huvudmålsättningar att stärka kapitalets utveckling.

I Sverige vore det naturligt att den arbetsrättsliga lagstiftningen gav stöd till ett fackligt arbete över gränserna. Något avtal mellan parterna finns inte och kommer ej heller till stånd därför att kapitalets organisation – Svenska Arbetsgivareföreningen – vägrar att gå med på ett koncernfackligt arbete över gränserna, t.o.m. i Norden. Försöken att i Norden komma till en uppgörelse har stupat på arbetsgivarnas bestämda motstånd.

För att stärka de fackliga organisationernas ställning inför den snabba internationaliseringen krävs följande åtgärder omedelbart:

- a) Att transnationella företag verksamma i Sverige åläggs att bekosta de fackliga organisationernas samarbete i koncernen.
- b) Att de fackliga organisationerna får vetorätt mot utflyttning av verksamhet till annat land.

Accelererande transnationalisering

Ett dominerande drag i den strukturomvandling som den svenska industrin för närvarande genomgår är en accelererande transnationalisering. En av fördelarna med transnationalisering av industrin, ur företagets synpunkt, är den s.k. riskspridningen, som bl.a. innebär att företagen får möjlighet att genomföra överflyttning av produktionen från ett land till ett annat, att motverka effekterna av eventuella fackliga aktioner. Det ger företagen möjligheter att utöva påtryckningar och ger dem ett övertag i förhållande till den fackliga rörelsen genom att spela ut de fackliga organisationerna i olika länder mot varandra. De fackliga organisationerna har svårt att skaffa sig en riktig bild av företagets ekonomiska situation. De transnationella företagen har möjligheter att dölja vinsterna eller föra över dem till enheter i andra länder.

Exemplet ASEA - Brown Boveri (ABB)

Den uppmärksammade sammanslagningen av det transnationella bolaget ASEA och Brown Boveri (BBC) godkändes av regeringen 1987-10-12.

Affären är ett led i en utveckling där svenska transnationella företag endera går samman med utländska företag, köper upp bolag i andra länder eller investerar allt mer utomlands. De transnationella företagen blir alltmer "överstatliga" institutioner som styr och beslutar utvecklingen för nationer och folk. De spelar ut nationella intressen och fackliga organisationer mot varandra bl.a. genom överflyttning av produktion, forskning och ledningsfunktioner från ett land till ett annat.

Samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri ställer den fackliga positionen i blyxtbelysning. Produktion, forskning och ledningsfunktioner kan flyttas, utan att facket har lagliga möjligheter att förhindra detta. En facklig vetorätt mot utflyttning av verksamhet till annat land är ett rimligt krav för att kunna hävda arbetarnas och nationens intressen.

I förhandlingarna med de fackliga organisationerna om samgåendet har ASEA, med stöd av SAF, vägrat att i avtal göra upp om möjligheterna till facklig samverkan inom den nya koncernen ASEA-Brown Boveri.

Bryt SAF:s motstånd

De fackliga organisationerna har inte haft något stöd för facklig samverkan i svensk lagstiftning. Där har SAF:s linje fått råda och alla arbetsrättsliga krav avvisats. I stället har hoppet stått till att frågan skulle lösas avtalsvägen mellan parterna. Nu förefaller det som att avtalsvägen är stängd när det gäller att få transnationella koncerner att bekosta internationellt samarbete mellan fackliga organisationer inom en koncern.

För de arbetande och deras fackliga organisationer är det livsnödvärdigt med en internationell samverkan som kan motverka de transnationella koncernernas makt.

Under senare år har vi i Sverige haft flera uppmärksammade fall där utländska företag inte respekterat de regler som bör gälla vid umgänge mellan parterna på arbetsmarknaden. Ofta fattas viktiga beslut i utlandsägda koncerner utan att de anställda som berörs får möjlighet till insyn, information och förhandling. Många företag vägrar de fackliga organisationerna möjlighet till kontakt med de verkliga beslutsfattarna i koncernen.

Det är uppenbart att transnationaliseringen av industrin ställer mycket stora krav på det fackliga arbetet. Det bör därför vara ett svenskt samhällsintresse att underlätta för våra fackliga organisationer att samarbeta med fackföreningar i andra länder. Särskilt angeläget är detta med tanke på att Svenska Arbetsgivareföreningen motarbetar en mer aktiv facklig bevakning av de transnationella företagen. Genom ett cirkulär i december 1979 begär man av sina medlemmar att de inte skall acceptera att utländska koncernbildningar förhandlar med svenska fackliga organisationer om t.ex. investeringar, att de inte skall underlätta internationellt fackligt koncernsamarbete och att de skall binda internationella uppföranderegler genom avtal.

De svenska imperialistiska koncernernas utveckling

De svenska imperialistiska koncernerna går mot en utveckling där de har nästan lika många anställda utomlands som i Sverige. 1986 var 363 000 personer anställda i svenska företag utomlands och i svenska transnationella

företag i Sverige var det 375 000 personer anställda samma år.

Dessutom ökar investeringarna utomlands. Mellan 1980 och 1986 hade de svenska investeringarna utomlands femdubblats i fasta priser och trenden fortsätter därefter i samma fart. De svenska exportföretagen är extremt internationaliserade och har endast 50 % av produktionen i Sverige och 25 % av försäljningen i Sverige.

Mot. 1988/89
A744

Underlätta fackens samverkan över gränserna

Behovet av kontakter mellan koncernernas fackliga organisationer erkänns i OECD:s riktlinjer för transnationella företag. De kontakterna är en nödvändig förutsättning för en effektiv facklig verksamhet i transnationaliserings tidevarv.

Enligt LO och TCO bör resurser för internationellt fackligt samarbete utgå till de lokala fackklubbarna från resp. företag eller koncern. Några svenska transnationella företag har visat förståelse för detta och har ekonomiskt bidragit till att underlätta ökad facklig verksamhet inom hela det transnationella företags verksamhetsområde. Dessa företag är dock alltjämt i minoritet. Mot denna bakgrund bör den svenska regeringen ta initiativ till lagstiftning som ålägger de svenska transnationella företagen i Sverige att bekosta det internationella samarbetet mellan fackliga organisationer inom resp. företag eller koncern.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om facklig vetorätt mot utflyttning av verksamhet till annat land.
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning som ålägger svenska transnationella företag samt utländska transnationella företag verka i Sverige att bekosta de fackliga organisationernas samarbete inom koncernen.

Stockholm den 25 januari 1989

Hans Petersson (vpk)

Maggi Mikaelsson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Annika Åhnberg (vpk)

Karl-Erik Persson (vpk)